Міністерство освіти і науки України

Чернівецький національний університет
ім. Ю.Федьковича

Географічний факультет

Декан географічного факультету – доктор географічних наук, професор
Руденко Валерій Петрович

Перший заступник декана з навчально-методичної роботи кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту
Цепенда Михайло Володимирович

Заступники декана:

з виховної роботи та по роботі в гуртожитку кандидат географічних наук, асистент кафедри соціальної географії та рекреаційного природокористування
Брик Степан Дмитрович

з організаційної та по заочній формі навчання кандидат географічних наук, доцент
Греков Сергій Анатолійович

з наукової роботи та міжнародних відносин кандидат географічних наук, асистент кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
Ходан Галина Дмитрівна

Телефони: декана – (0372) 52-32-86,
деканату – (0372) 58-48-55.

Секретарі деканату (0372) 58-48-55

Мельник Альона С.
Тивонюк Юлія І.
Грек Катерина В.

Методист заочного відділення (0372) 58-48-62

Ракова Галина Олександрівна

Кафедри географічного факультету:

1) Фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
(завідувач – д.геогр.н., професор *Круль Володимир Петрович*)
Тел: (0372) 58-48-53;
2) економічної географії та економічного менеджменту
(завідувач – к. г. н., доцент *Вацеба Володимир Ярославович*),
Тел: (0372) 58-48-54;
3) географії України та регіоналістики
(завідувач – д.геогр.н., професор *Джаман Василь Олексійович*),
Тел: (0372) 58-48-47;
4) гідрометеорології та водних ресурсів
(завідувач – д.геогр.н., професор *Ющенко Юрій Сергійович*),
Тел: (0372) 58-48-03;
5) географії та менеджменту туризму
(завідувач – к. г. н., доцент *Король Олександр Дмитрович*),
Тел: (0372) 58-47-95;
6) соціальної георафії та рекреаційного природокористування
(завідувач – д.геогр.н., професор *Кілінська Клавдія Йосипівна*)
Тел: (0372) 52-41-29;
7) геодезії, картографії та управління територіями
(завідувач – д.геогр.н., професор *Сухий Петро Олексійович*)
Тел: (0372) 58-48-52.

Картографічна лабораторія

Завідувач – **Кострюков Федір Миколайович**

Становлення та розвиток географічних наукових та освітніх напрямів і шкіл у Чернівецькому університеті

Географічні наука та освіта у Чернівецькому національному університеті розвиваються вже впродовж 140 років. За цей тривалий період змінилися цілі епохи в історії географії університету – австрійська (1876–1918 рр.), румунська (1918–1940 рр.), радянська (1940–1991 рр.), розвитку за часів незалежності (з 1991 р.).

4 жовтня 1875 р. у Чернівцях урочисто відкрито Чернівецький університет з нагоди 100-річчя приєднання Буковини до Австрії та, водночас, – іменин імператора Франца Йосифа. Напередодні – 30 вересня 1875 р. університетові присвоєно офіційну назву – «Чернівецький імператорський і королівський імені Франца Йосифа університет».

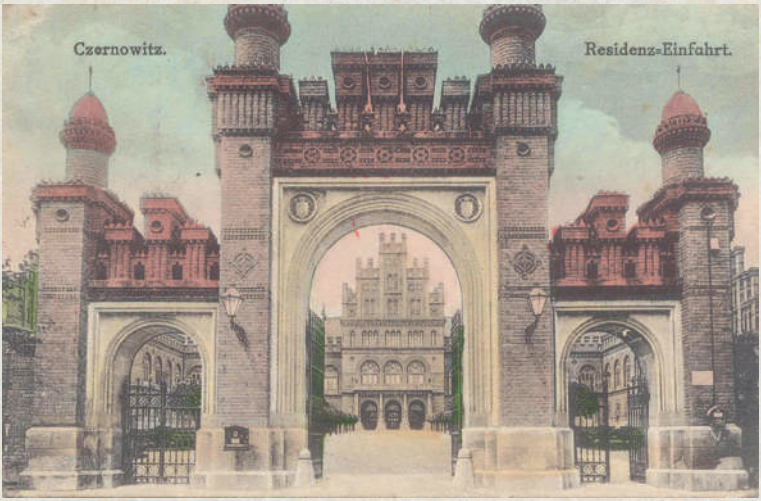

З вітальними промовами у приміщенні вчительської семінарії (нині корпус №1 по вул. Університетській, 28) виступили міністр віросповідань та освіти Австро-Угорщини д-р Карл фон Штремайєр, ректор університету Костянтин Томащук, представник Австрійської Академії наук д-р Адольф Фікер, крайовий президент Гієронімус Алесані та ін.

У 1875–1876 н.р. навчання проводилось на теологічному, юридичному та гуманітарних відділах філософського факультетів. Діяли 23 кафедри (на теологічному – 3, юридичному – 4, філософському – 16), на які записалися 158 студентів (41 студент – на теологічному, 82 – на юридичному, 35 – на філософському). До кінця навчального року кількість студентів зросла до 191 особи.

Перший професорсько-викладацький склад університету нараховував 28 осіб (серед яких було 14 німців, 10 румун, 4 українці).

23 липня 1876 р. у складі філософського факультету були відкриті перші природничі кафедри – мінералогії, фізики, ботаніки та зоології. 7 жовтня цього ж року у приміщенні «попівського будинку» запрацювали перші чотири кабінети (лабораторії), які в австро-угорські часи йменувалися «інститутами»: мінералогічний, фізичний, ботанічний та зоологічний.

Мінералогічну лабораторію (інститут) очолив професор мінералогії Карел Врба (Karel Vrba) (1845–1922), під керівництвом якого власне і було започатковано цикл геолого-географічних наук у Чернівецькому університеті. Професором розроблені курси з фізичних властивостей мінералів і, що головне, з фізичної географії мінералів (корисних копалин). У лабораторії були запроваджені мінералогічний практикум, практичні заняття з визначення кристалів, петрографічні екскурсії, читалися курси з фізичної кристалографії, розвивалося вчення про гірські породи. Карел Врба став видатним ученим у галузі кристалографії світового рівня. Після від'їзду з Чернівців у 1881 р., пізніше він працював ректором Карлового університету у Празі, був Президентом Чеської Академії наук.

К. Врба запросив та залучив до викладання і проведення практичних і лабораторних занять мінеролога Фрідріха Бека, геолога Карла Альфонса Пенекке, етнографа О. Ленца, а також географа Олександра Зупана (Alexander Supan), який добре прислужився розвою географії у Чернівецькому та інших університетах країни та світу.

О. Зупан народився 3 березня 1847 р. в містечку Інніхен (нині провінція Больцано-Боцен в Італії). Навчався в університетах міст Грац, Відня, Галле та Ляйпцигу. З 1877 року працював у Чернівцях учителем гімназії та приват-доцентом університету, від 1880 р. – професор географії Чернівецького університету. На основі прочитаного лекційного курсу опублікував підручник «Grundzüge der physischen Erdkunde» («Основи фізичної географії», Ляйпциг, 1884; 6-те вид. – 1916), що відображав результати новітніх досліджень і відкриттів у галузі наук про Землю та був перекладений багатьма європейськими мовами, зокрема 1899 р. і 1914 р. російською мовою за редакцією і з доповненням Д. Анучина.

Професором були започатковані у Чернівецькому університеті галузеві географічні курси з географічної морфології, фізичної географії, кліматології, орографії, океанології, етнології, регіональні курси з географії Європи, дунайських країн, Азії, Африки, Північної Америки.

О. Зупан є автором підручника з географії для австрійських шкіл, що з 1874 р. до 1904 р. витримав 11 видань. За час роботи у Чернівецькому університеті підготував до друку та видав «Архів з господарської (економічної) географії. І. Північна Америка». О. Зупан був членом Німецького академічного товариства природодослідників Леопольдіна, почесним членом географічних товариств у Мюнхені, Гамбурзі, Відні, Амстердамі, Римі і Лондоні, товариства друзів природи у Москві, членом географічних товариств у Санкт-Петербурзі, Парижі і Лейпцігу. Від 1884 р. вчений мешкав у м. Гота (Німеч-

чина), був редактором авторитетного географічного журналу «Petermanns Geographische Mitthelungen» (до 1909 р.)

З самого початку у Чернівецькому університеті працював керівником кафедри (інституту) експериментальної фізики у складі філософського факультету професор, доктор філософії Алоїз Гандль (Alois Handl) (1837–1915). У 1877–1878 рр. і в 1893–1894 рр. він очолював як декан філософський факультет, а в 1879–1880 рр. та у 1894–1895 рр. був ректором Чернівецького університету.

Географічна освіта і наука Буковини завдячує А. Гандлю запровадженням в навчальний процес університету курсу метеорології. Як свідчать архівні документи, А. Гандль спільно з А. Васмутом (засновником кафедри теоретичної фізики) ще у листопаді 1876 року звернулися до Крайового управління Буковини про підтримку тимчасової обсерваторії вищої реальної школи у Чернівцях на Roschergasse (нинішня Кафедральна вулиця) та передачу цієї обсерваторії новоствореному Чернівецькому університету для проведення метеорологічних та астрономічних спостережень. На жаль, крайовий президент Буковини очікуваної фінансової допомоги від міністра освіти і віровизнань Австро-Угорщини не отримав і це питання залишилось відкритим.

Водночас з виникненням і розвитком фізико-географічного (точніше, геолого-географічного) циклу, в університеті зароджується й економіко-географічний цикл. У 1876–1877 навчальному році на факультеті права відомий учений того часу професор політекономії та наук про державу Фрідріх Кляйнвехтер (Friedrich fon Kleinwächter) (1838, Прага – 1927, Чернівці) розпочав читання курсів з економічної історії та світової торгівлі, організації господарства, статистики населення, регіональних курсів зі статистики (тобто економічної географії) Австрії, Європи та ін. Фрідріх Кляйнвехтер спеціалізувався на дослідженні організації промислового виробництва та зіставленні економічних систем, вивчав національну економію як науку та її місце серед інших дисциплін. У 1883 р. здійснив перше наукове дослідження картелей. Піддав гострій критиці принципи і цілі «так званого наукового соціалізму» (1885 р.). У 1882–1883 рр. та в 1893–1894 рр. Ф. Кляйнвехтер двічі обирався ректором Чернівецького університету.

Не менш відомим науковцем та викладачем кафедри статистики був екстраординарний професор Юліус Платтер, що працював у Чернівецькому університеті у 1875–1879 роках. Уже в 1878 році в Ієні він опублікував брошуру «Soziale Studien in der Bukowina 1-te Reihe», де за матеріалами торговельної палати, буковинського ландтагу, анкетування розкрив стан соціально-економічного (економіко-географічного) та культурного розвитку краю. Він критикував уряд Австро-Угорщини за те, що на Буковині найменше шкіл у порівнянні з іншими землями країни. «Селяни не знають, у якій державі вони живуть». Усе сільське населення знаходиться у руках лихварів, буковинські поміщики є боржниками та марнотратцями, а Чернівці більше нагадують село, ніж місто. Працюючи у галузі етичної політичної та національної економії, соціального господарства, Ю. Платтер став широко знаним за межами Австро-Угорщини. Відома його полеміка з К. Марксом, про що ми довідуємося з листа останнього до Конрада Шмідта від 8.10.1888 р. Праці Ю. Платтера пере-

кладені багатьма європейськими мовами, зокрема й російською – «Основные учения политической экономии. Критическое введение в науку о социальном хозяйстве. – Москва, 1908–1909. – Т. I-II. – 456 с.».

7 березня 1885 року на посаду штатного професора географії у Чернівецькому університеті був призначений доктор філософії Оскар Гайнріх Ленц – відомий мандрівник-африканіст. Впродовж попередніх десяти років за розпорядженням німецького африканського товариства в Берліні він здійснив експедиції в тропічну західну Африку (землі Габану і Огоме), об'їздив Марокко, перейшов через Атласні гори, пересік західну Сахару, західний Судан до Сенегамбії.

Під час роботи у Чернівецькому університеті за підтримки Віденського географічного товариства здійснив пошуки експедиції Еміна Паша в Африці. У 1885–1887 рр. разом з доктором О. Бауманном досліджував африканський континент від витоку річки Конго на заході до витоку річки Замбезі на сході. У 1885 р. О. Ленц здійснив нову експедицію: піднявся до Ньянгви і через Танганьїку, Ньясу, р. Ширу і Замбезі дійшов до східної частини Африки. Зрозуміло, результати своїх досліджень вчений широко використовував у своїй викладацькій діяльності. Видатні заслуги дослідника були відзначені численними нагородами. Оскар Ленц був рицарем ордена австрійського імператора Франца Йосифа, кавалером великої золотої медалі географічних товариств у Парижі, Марселі, Берліні, почесним членом географічних товариств Відня, Будапешта, Ляйпцига, Мюнхена, Мадрида, Каїра і т.п.

Географічні дослідження, нарешті, набули системного характеру з відкриттям у 1888–1889 навчальному році в Чернівецькому університеті кабінету географії, що було здійснено доктором філософії, професором географії Фердінандом Ленквером.

З 1882 р. мінералогічну лабораторію очолив доктор філософії, професор мінералогії Ф.Бек – один з провідних науковців університету, декан філософського факультету (1887–1889 рр.). Саме він і працівники лабораторії – його учні забезпечили читання курсів з мінералогії, петрографії, кристалографії, розділи геології, проведення семінарських і практичних занять. З 1891 р. по 1910 р. мінералогічну лабораторію очолював відомий учений, доктор філософії, професор мінералогії Рудольф Шаріцер. Він був видатним організатором навчального процесу, очолюючи в 1896–1898 рр. деканат філософського факультету, а в 1903–1904 рр. був професором університету. З 1907 р. географічний профіль набув стабільності після відкриття географічної лабораторії під керівництвом професора Фердінанда Льовля фон Ленквера. Для читання географічних курсів було залучено відомого вченого, доктора філософії, професора географії Августа фон Бемерсгайма, який незабаром очолив географічну обсерваторію. Його наукові досягнення були відзначені науковою громадськістю. Він був обраний членом Німецької Академії природознавців, членом-кореспондентом державного геологічного закладу у Відні, Единбургзького геологічного товариства.

Загалом варто зазначити, що австрійський період географії в Чернівецькому університеті характерний переважним розвитком природничих напря-

мів, зокрема геолого-фізико-географічного. В цьому відношенні були певні досягнення, які дістали високі оцінки наукової громадськості. За сорок чотири роки існування німецькомовного університету в Чернівцях підготовка фахівців у галузі географії велася нерегулярно. Із 4 тисяч випускників університету за цей час географічну освіту здобуло не більше 100. Більше половини випускників складали німці та євреї. Вони працювали на Буковині, в Галичині та в інших провінціях Австро-Угорщини.

З переходом Буковини до складу королівської Румунії змінювалося й становище університету. З німецького він був перетворений у румунський. Лише незначна частина австрійської професури виявила бажання продовжити педагогічну й наукову діяльність у румунському університеті. З відомих нам учених залишились економіст Фрідріх Кляйнвехтер, природознавець Карл Альфонс Пенекке та ін.

Спеціальність «географія» збереглася на науково-природничому факультеті як підсекція спеціальності «природознавство» Найбільш відомою кафедрою тут була кафедра етнології та біогеографії, яку очолював почесний член Румунської Академії професор Константін Н.Гумурзакі. На природничому факультеті діяв географічний відділ (секція). Головними, курсами, що читались на цьому відділі були загальна географія (загальне землезнавство), фізична та економічна географія світу і великих держав, картографія. Половина аудиторних занять відводилась на семінари.

Практикум з картографії майже в 2,5 рази перевищував кількість лекційних годин. Наукові дослідження в галузі географії стосувались переважно топоніміки окремих місцевостей Буковини, географії населення, мінералогії та ін. Центром наукових досліджень став мінералогічний музей – один з найбільших музеїв такого типу в Європі. Процес викладання здійснювали фахівці високої кваліфікації, наукові розробки яких набули широкого розголосу в географічних колах. Найвидатнішим науковцем тих часів був титулярний професор загальної географії і географії людини Константін Бретеску. Він був обраний членом-кореспондентом Румунської Академії, членом редакційного комітету Бюлетеня географічного товариства Румунії. В 1930–1932 рр. він очолював природничий факультет Чернівецького університету.

Двадцятирічний період існування румунського Чернівецького університету характерний тим, що порівняно з австрійським періодом, він перестав бути науковим і культурним центром поліетнічної Буковини. Кафедри займались переважно вивченням процесів румунського етносу. Контингент студентів нерумунської національності неухильно зменшувався.

У серпні 1940 р. румунський університет реорганізовано в Чернівецький державний університет з українською мовою викладання. Серед 6 факультетів був і геолого-географічний. Рік існування факультету відзначився підготовкою «Наукових записок» з проблем вивчення корисних копалин області. Факультет очолював доцент Г.А. Ваньков. З жовтня 1944 р. Чернівецький державний університет поновив свою роботу. В складі його 7 факультетів були географічний та новий геолого-ґрунтознавчий факультети. Пожвавленню роботи на цих факультетах сприяла організаторська діяльність відомого

геолога професора М.П. Каніболоцького – ректора університету, відомого ґрунтознавця доцента П.О. Кучинського – проректора університету, а також залучення до роботи в університеті відомих вчених з інших вузів, зокрема професора А.С. Синявського.

Географічний факультет поновив свою роботу з кінця 1944 р., його очолювали доцент Г.А. Ваньков, П.С. Курилов, доценти К.І. Геренчук, А.П. Новицький, С.І. Проходський, В.Г. Лебедєв, О.І. Токмаков, М.В. Курилюк, професори М.Г. Ігнатенко, Я.І. Жупанський, доценти Й.А. Бурка, В.О. Джаман, професор В.П. Руденко. На факультеті працювали кафедри фізичної географії, геоморфології та гідрології, економічної географії. Згодом виділились кафедри геоморфології, гідрології та кліматології. Відновили діяльність сейсмічна та метеорологічна станції.

Одним з найбільших авторитетів географічної освіти й науки в університеті був професор А.С. Синявський (1866–1951) – учень В.Б. Антоновича, товариш і соратник М.С. Грушевського, Д.І. Яворницького, К.Г. Воблого, Д.І. Багалія. Він зробив вагомий внесок у розвиток багатьох напрямів географічної науки й культури України. Чернівецький період творчості А.С. Синявського був надзвичайно плідним. Чільне місце вчений і педагог відводив краєзнавчій роботі, етнографії Буковини, етногенезу гуцулів, зв'язкам із школою. Він завідував кафедрою географії, а згодом кафедрою фізичної географії. Відомим авторитетом географічної науки на факультеті був доцент К.І. Геренчук. Він завідував кафедрою фізичної географії. Саме тут, у Чернівецькому університеті він розпочав ґрунтовні дослідження з ландшафтознавства, які дістали могутній поштовх уже у Львівському університеті, куди він перейшов завідувати кафедрою фізичної географії і став доктором наук, професором. У 1956 р. на географічному факультеті створено ґрунтознавчу лабораторію, яку очолив відомий ґрунтознавець, доцент П.О. Кучинський.

Кафедра фізичної географії заснована в 1945 р., а в 1954 р. до її складу увійшов колектив кафедри геоморфології. З 1983 до 1992 р. вона функціонувала як кафедра фізичної географії та картографії, а пізніше – кафедра фізичної географії та раціонального природокористування. У різні роки кафедрою завідували професор А.С. Синявський, доценти К.І. Геренчук, В.Г. Лебедєв, професор В.М. Робінсон, доценти М.М. Рибін, М.С. Кожурина, Л.І. Воропай, професори Я.І. Жупанський, М.О. Куниця, М.І. Кирилюк, В.М. Гуцуляк. Колектив кафедри формувався спеціалістами з Києва, Харкова, Москви, Ленінграда, Одеси та інших центрів. З 60-х років він поповнюється випускниками географічного факультету Чернівецького університету спеціалізації «фізична географія і раціональне природокористування». З 1968 р. при кафедрі функціонує аспірантура. В різні роки захистили докторські дисертації 6 працівників кафедри (К.І. Геренчук, М.Г. Зеланд, М.О. Куниця, В.Г. Лебедєв, С.І. Проходський, Е.М. Раковська) та 6 випускників кафедри (В.М. Андрейчук, М.Д. Волощук, В.М. Гуцуляк, Г.І. Денисик, І.В. Мельничук, Г.І. Рудько), понад 20 випускників кафедри стали кандидатами наук. Науково-дослідницька діяльність кафедри фізичної географії та раціонального природокористування спрямована на вивчення природних систем Українських Карпат і Поділля з метою їх раціонального використання, оптимізації й охорони. Ця робота виконувалась на замовлення закладів Академії Наук, проектних інститутів, міністерств, дирекції Дністровського каскаду ГЕС і ГАЕС, екологічних центрів, санепідемслужби, інших обласних організацій. Процеси морфогенезу вивчалися з перших днів функціонування кафедри. Укладено геоморфологічні карти та карти геоморфологічного районування Північної Буковини, розроблено концепцію генезису рельєфу (К.І. Геренчук, М.С. Кожурина, В.Г. Лебедєв, С.І. Проходський), створено гіпсометричну карту області (С.Е. Ющенко), виявлено особливості неотектонічних рухів (М.С. Кожурина). Значним внеском у розвиток структурної геоморфології стала монографія К.І. Геренчука «Тектонічні закономірності в орографії та річковій мережі Руської рівнини».

Основи ландшафтних досліджень, зокрема вивчення природно-територіальних комплексів, закономірностей їх організації, функціонування, динаміки, соціально-економічного значення закладені в працях К.І. Геренчука та П.О. Кучинського. Вивчались антропогенні зміни комплексів (Л.І. Воропай, В.М. Гуцуляк, В.П. Коржик, М.М. Куниця, В.М. Андрейчук, М.В. Дутчак), а також структурно-морфологічні (К.І. Геренчук, М.М. Рибін, П.І. Чернега, М.В. Дутчак) і геодинамічні (М.С. Кожурина, В.М. Андрейчук, Г.І. Рудько, М.М. Проскурняк, М.С. Лукасевич, В.І. Ясенчук) особливості ландшафтів.

Кафедра економічної географії продовжила свою роботу в перші повоєнні роки. Її очолювали в різні роки доценти Г.А. Ваньков, А.П. Новицький, В.В. Оникієнко, професори Б.М. Вишневський, М.Г. Ігнатенко, Я.І. Жупанський, В.П. Руденко. В перші роки на кафедрі особлива увага приділялась вивченню галузевої структури та розміщення господарства Чернівецької області. Після організації постійно діючої комплексної експедиції з вивчення природи та господарства Карпат і Прикарпаття поліпшилися можливості для науково-дослідної роботи. З початку 60-х років чітко визначається основна на-

укова тематика кафедри – економіко-географічні проблеми, пов'язані з розробкою та науковим обґрунтуванням розміщення й перспективного розвитку продуктивних сил Карпат і Прикарпаття. Традиційно на кафедрі значна увага приділялась картографічним роботам. Тут уперше в Україні започатковано методику картографічного моделювання виробничо-територіальних комплексів (Я.І. Жупанський, С.І. Копчак). Складено атлас господарського комплексу Чернівецької області (Я.І. Жупанський, В.О. Джаман та ін.), який згодом видано як навчально-краєзнавчий. На кафедрі вперше в Україні започатковано новий напрям досліджень – економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу (В.П. Руденко, М.Г. Ігнатенко). У складі кафедри функціонували навчальні та навчально-дослідні лабораторії: комплексного природокористування й охорони природних ресурсів Українських Карпат і Прикарпаття, картографічна, оцінки природно-ресурсного потенціалу. З 1960 р. відновлено аспірантуру. 6 працівників (В.О. Джаман, М.В. Жук, Я.І. Жупанський, М.Г. Ігнатенко, М.П. Крачило, В.П. Руденко), 7 випускників (М.О. Джаман, О.В. Краснопольський, Л.Ц. Масловська, К.М. Місевич, С.М. Писаренко, М.Д. Романюк, О.І. Хомра) кафедри, захистили докторські дисертації, більше 25 працівників і випускників кафедри захистили кандидатські дисертації.

Кафедра географії та картографії України (перший завідувач професор Я.І. Жупанський) заснована в 1990 р. Провідними науковими проблемами кафедри стали українське географічне краєзнавство (Я.І. Жупанський, В.П. Круль), історія й методологія української географічної науки (Я.І. Жупанський), структура і використання ландшафтів Карпато-Подільського регіону (К.Й. Кілінська, Я.П. Скрипник), особливості температурного режиму й опадів у Карпатському регіоні (В.С. Антонов), водогосподарські проблеми й охорона природи в регіоні (В.Г. Явкін, М.В. Цепенда, О.О. Печенюк), система розселення, маятникові міграції трудових ресурсів (В.О. Джаман), організація та спеціалізація агропромислового комплексу в сучасних умовах (П.О. Сухий, М.Д. Заячук), картографічне забезпечення земельнокадастрових робіт (С.М. Білокриницький, М.П. Ранський), методика викладання географії в середній і вищій школі (Я.І. Жупанський, К.Й. Кілінська, П.О. Сухий). При кафедрі функціонує аспірантура. Доценти В.О. Джаман, К.Й. Кілінська, В.П. Круль, П.О .Сухий у 2004–2009 рр. захистили докторські дисертації, а 7 працівників кафедри – кандидатські дисертації, 7 аспірантів і здобувачів теж захистили кандидатські дисертації.

Помітний внесок у розбудову географічного факультету належав кафедрі гідрології та кліматології, яка функціонувала на факультеті до 1990 р. Завідувачами кафедри у різні роки були доценти О.Т. Кузнєцов, М.С. Андріанов, О.І. Токмаков, В.С. Антонов, М.І. Кирилюк. Вивчення гідрологічних і кліматичних ресурсів областей Карпато-Подільського регіону стало основним напрямом наукових досліджень на кафедрі. Досліджувались також зони затоплення паводками на річках (Ю.О. Дєєв, М.І. Кирилюк, П. Лютик, О.М. Мельничук, В.В. Яблонський), живлення річок (М.В. Лаликін), стік і транспортуюча здатність річок (Є.П. Матвєєва), коливання стоку і водний баланс річок (М.І. Кирилюк), водні ресурси та руслові процеси (Ю.С. Ющенко, В.Г. Явкін, М.В. Цепенда).

Сучасний етап розвитку географічного факультету

Період інтенсивних структурних перебудов у колективі географічного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича розпочався у 1990 році, коли була організована (друга на той час після львівської) кафедра географії та картографії України, яку очолив проф. Я.І. Жупанський. Основою формування нової кафедри стала колишня кафедра гідрології та кліматології.

Утворення молодої Української держави, активізація суспільно-політичного життя потребували пошуку нових шляхів і підходів до розвитку географічної освіти і науки як у всеукраїнському масштабі, так і на рівні окремих регіонів. Необхідно було, з одного боку, вийти за жорсткі традиційні рамки підготовки фахівців-географів (як правило, вчителів географії для середньої школи, що стали характерними в 70–90-ті роки XX ст.), а з другого боку, потрібно було чіткіше реагувати на запити господарської практики. Вони ж вимагали, принаймні, на регіональному рівні розукрупнення академічних груп, індивідуалізації підготовки спеціалістів.

Значним кроком у цих напрямах стало відкриття у 1996 р. при кафедрі економічної географії нової навчальної економічної спеціальності – «Менеджмент природоохоронної діяльності», що було серед географічних факультетів уперше в Україні започатковано саме на геофаці ЧНУ ім. Ю.Федьковича. З'явилася ініціативна академгрупа у складі 30 студентів-менеджерів, що влила новий життєдайний струмінь в організацію навчальної та наукової роботи і яка з 1998 р. започаткувала спеціальність «Менеджмент організацій». Такий розвиток подій на кафедрі економічної географії був цілком закономірним – на той час тут уже працювало троє професорів, докторів наук – М.П. Крачило, В.П. Руденко, А.Й. Швиденко.

Важливим етапом розвитку факультету, що став певним відголосом чорнобильської катастрофи і чернівецької «невідомої» хвороби 1988 р., було становлення у 1999 р. спільно з біологами і хіміками нової спеціальності «Екологія та охорона навколишнього середовища» (спеціалізація «Гідроекологія»). Багато енергії цій справі віддав тодішній декан факультету доц. В.О. Джаман. У 2003–2004 навчальному році відбувся перший повномасштабний випуск спеціалістів і магістрів-гідроекологів денної форми навчання в кількості 15 фахівців.

На зламі тисячоліть відбулася активізація колективу факультету по нарощуванню зусиль у розширенні спектру підготовки фахівців. У 2001 р. на геофаці відкриті нові інженерні спеціальності «Водопостачання та водовідведення» (спеціалізація «Регіональне використання й охорона водних ресурсів») і «Землевпорядкування та кадастр» (спеціалізація «Управління територіями») з набором на перший курс відповідно 17 і 16 студентів. Цього ж року в межах спеціальності «Менеджмент організацій» при кафедрі економічної географії та екологічного

менеджменту (сучасна назва кафедри з 2001 р.) організовано спеціалізацію «Менеджмент туристичної індустрії», на яку зараховано 25 першокурсників.

Нарешті, у 2003 році на географічному факультеті було відкрито ще дві нові навчальні спеціальності – «Економічна і соціальна географія» (набрано 16 першокурсників) і «Туризм», що розпочинає свій відлік з прийому абітурієнтів 2004 р. (ліцензійний обсяг – 50 осіб).

Зростання чисельності студентів за 2001–2005 рр. в 1,7 рази і відповідно викладачів – в 1,4 рази, природно, не могло не призвести до відкриття нових кафедр на факультеті. У травні-червні 2001 р. була організована кафедра гідроекології, водопостачання та водовідведення (завідувач – д.г.н., проф. М.І. Кирилюк), що стала випускною кафедрою за спеціальностями «Екологія та охорона навколишнього середовища» і «Водопостачання та водовідведення», «Раціональне використання і охорона водних ресурсів». Нині це кафедра гідрометеорології та водних ресурсів – завідувач проф. Ющенко Ю.С. У лютому 2003 р. відкрито п'яту кафедру факультету – кафедру географії та менеджменту туризму, яку очолив д.е.н., доц. М.В. Жук, що стала випусковою за спеціальностями «Менеджмент організацій» (спеціалізація «Менеджмент готельно-курортного та туристичного сервісу») та «Туризм». Тепер кафедру очолює доц. О.Д. Король.

З 1 вересня 2006 р. у структурі географічного факультету започаткована шоста кафедра – кафедра соціальної географії та рекреаційного природокористування у складі 8 викладачів (завідувач – д.г.н., проф. К.Й. Кілінська), що спільно з кафедрою географії та менеджменту туризму стала випускною за освітнім напрямом та спеціальністю «Туризм».

Значний розвиток напряму «Геодезія, картографія та землеустрій» зумовив відкриття на географічному факультеті сьомої випускної кафедри за вказаним напрямом – кафедри геодезії, картографії та управління територіями (з 1 вересня 2009 р.) у складі 10 викладачів (завідувач – д.г.н., проф. П.О. Сухий). Це призвело до уточнення назви материнської кафедри, що тепер іменується як кафедра географії України та регіоналістики (завідувач – д.г.н., проф. В.О. Джаман). Названа кафедра, як і кафедра фізичної географії та раціонального природокористування є випускною на факультеті за підготовку фахівців за напрямом та спеціальністю «Географія».

З 1 вересня 2016 р. на факультеті започатковані ще дві нові спеціальності: «Науки про Землю (географія та гідрометеорологія)» та «Середня освіта (географія)».

Умови для навчання

Факультет надає до послуг студентів 33 аудиторії, з яких дві мають по 60 посадкових місць, дві – 80, одна – 100, одна – 40, решта – в межах 12-36. Одноразова кількість посадкових місць складає 1000. Створені 2 комп'ютерні класи, які оснащені 26 комп'ютерами. Крім того, діють геолого-географічна секція Природничого музею, грунтово-геохімічна лабораторія, науково-навчальна геофізична обсерваторія, лабораторія гідравлічного моделювання, лабораторія оцінки природно-ресурсного потенціалу, спеціалізований геодезичний

клас і майстерня з ремонту геодезичних приладів. На факультеті створена бібліотека з фондом до 2500 примірників наукової літератури, працює студентське кафе. Для проведення навчальних і виробничих практик створено 7 філій кафедр на виробництві.

Основні методи й форми викладання, навчання та способи оцінювання студентів

Навчальний процес на всіх освітніх напрямах та спеціальностях факультету базується на державних стандартах освіти, на основі яких складені робочі навчальні плани, навчальні програми з цих нормативних і вибіркових навчальних дисциплін, програми навчальної, виробничої та педагогічної практик тощо. Для успішного засвоєння знань студентам пропонуються авторські підручники, монографії і навчальні посібники, інструктивні методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять, індивідуальні навчально-дослідні завдання, контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять, контрольні роботи з навчальних дисциплін для тестування, методичні матеріали з питань самостійного опрацювання літератури, виконання курсових, дипломних і магістерських робіт. Факультет працює за Болонською системою. Щосеместру знання студентів оцінюються за 3-4 модулями. Позитивним є результат, що перевищує 50 балів з кожної дисципліни. Як правило, проводяться дві проміжні модульні контрольні роботи – на 5-6 та на 11-12 тижнях навчання. Кінцевим результатом оцінювання навчальних досягнень студентів є усні та письмові екзамени та захист виробничих і навчальних практик, кваліфікаційних робіт. Основні форми викладання та навчання – лекції, лабораторні, практичні заняття, семінари, диспути.

З 22 червня 2001 р. і по даний час на географічному факультеті активно функціонує спеціалізована вчена рада К 76.051.04, що розглядає дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук за спеціальністю 11.00.02 – економічна та соціальна географія (голова ради – проф. В.П. Руденко). За період діяльності ради відбулося 83 успішних захистів кандидатських дисертацій географів-вихованців університетів міст Чернівців, Вінниці, Івано-Франківська, Кам'янець-Подільського, Києва, Луцька, Миколаєва, Рівного, Тернополя, Харкова.

На даний час на географічному факультеті на денній, заочній та екстернатній формах навчаються 1143 студенти під керівництвом 65 викладачів. 20 докторантів, аспірантів і здобувачів набувають вищої кваліфікації за 5 науковими спеціальностями. Підтримується активна співпраця з провідними науковими і освітніми центрами Києва, Львова, Харкова, Одеси, Сімферополя, Тернополя, а також із зарубіжжям – Саскачеванським (Канада), Лок-Хевенським (США), Віденським (Австрія), Клуж-Напока, Сучавським (Румунія), Варшавським, Жешувським, Сілезьким, Щецінським (Польща), Кошіцьким (Словаччина), Бельцьким (Молдова) університетами, Поморською Академією (Польща).

Географічний факультет ЧНУ ім. Ю. Федьковича у 2000–2017 навчальних роках

ПОКАЗНИКИ	На початок року					Приріст (+) Скорочення (-) 2016 – 2017 навч. року порівняно з 2015 – 2016 навч. роком
	2000–2001 рр.	2010–2011 рр.	2014–2015 рр.	2015–2016 рр.	2016–2017 рр.	
1. Чисельність студентів факультету						
всього (осіб)	728	1938	1151	1082	1143	+ 105,6
у тому числі: - на денній формі	400	1271	831	786	863	+ 109,8
- на заочній формі	328	667	320	296	280	– 94,6
з них на І курсі						
всього	182	271	199	165	205	+ 124,2
у тому числі: - на денній формі	92	211	174	142	186	+ 131,0
- на заочній формі	90	60	25	23	19	– 82,6
2. Кількість напрямів, спеціальностей і спеціалізацій						
	5	21	21	21	26	+ 124,0
3. Розподіл студентів за фахом						
- географи	463	370	338	332	325	28,4
- економіко-географи	-	88	7	20	18	1,6
- географія України	-	-	10	14	37	3,2
- менеджери природоохоронці	202	104	15	16	3	0,3
- менеджери туристичної індустрії	-	219	122	105	117	10,2
- менеджери готел., курорт. і тур. сервісу	-	187	-	-	-	-
- туристи	-	375	375	326	379	33,2
- гідроекологи / гідрометр., гідрологи	63	198	59	61	57	5,0
- гідротехніка, водо пост. та водовід., РВОВР	-	99	46	34	35	3,1
- управління територіями	-	298	151	136	172	15,0
- геодезисти	-	-	28	38	172	
ВСЬОГО	728	1938	1151	1082	1143	100,0
4. Кількість викладачів, осіб						
	32	75,5	55,5	59,75	65,75	+ 110,0
- з них докторів, канд. наук, %	68	59,4	84,4	85,4	84,4	– 98,8

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

Завідувач д. геогр. н, професор
Круль Володимир Петрович

Навчально-методичну діяльність колектив кафедри здійснює в процесі підготовки географів двох кваліфікаційних рівнів – бакалаврів і магістрів, викладаючи ряд фундаментальних, професійно-орієнтовних дисциплін для спеціальностей «Географія», «Науки про Землю»», «Екологія та охорона навколишнього середовища», «Землевпорядкування і кадастр», «Туризм», «Водопостачання та водовідведення», «Будівництво і архітектура». Кафедра забезпечує викладання наступних курсів: Загальне землезнавство, Геологія загальна та історична, Основи раціонального природокористування і охорона природи, Геоекологія, Геоморфологія і палеогеографія, Метеорологія і кліматологія, Методи географічних досліджень, Основи ландшафтної екології, Основи фізики Землі, Краєзнавство, Основи геохімії, Історична географія з основами етнографії, Фізична географія материків та океанів, Прикладне ландшафтознавство , Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів, Біогеографія, Ландшафтознавство, Теорія і методологія географічної науки, Прикладна фізична географія, Палеогеографія антропогену, Геологія та тектоніка України, Медична географія, Географічні основи етногенезу, Методологічні проблеми географічної науки, Регіональна і прикладна метеорологія, Антропогенне ландшафтознавство, Загальна та регіональна геодинаміка, Фізична географія Сонячної системи, Геоекологічні проблеми природокористування, Геологія та гідрогеологія, Геологія з основами геоморфології, Геологія і геоморфологія, Інженерна геологія.

Навчально-виховну роботу та наукову діяльність на кафедрі забезпечує її професорсько-викладацький колектив у складі: В.Круля – д.геогр.н., проф., завідувача кафедри, який у 2006 р. захистив у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка докторську дисертацію «Ретроспективно-географічний аналіз поселень Західної України»; Б. Рідуша – д.геогр.н., проф., який у 2013 р. захистив у Інституті географії НАН України докторську дисертацію «Палеогеографічні реконструкції природних умов пізнього кайнозою Східної

Європи за результатами досліджень відкладів печер», В. Гуцуляка – д. геогр. н., проф., який у 1994 р. в Інституті географії НАН України захистив докторську дисертацію «Еколого-геохімічний аналіз та оцінка природно-антропогенних ландшафтів (на прикладі Чернівецької обл. і Пн. Молдови)»; М. Дутчака – к. геогр. н., доц., який у 1994 р. в Інституті географії НАН України захистив кандидатську дисертацію «Природно-територіальні комплекси Дністровської долинно-річкової системи в межах Середнього Подністров'я, їх зміни під впливом гідротехнічної системи»; М. Проскурняка – к. геогр. н., доц., який у 1996 р. захистив в Інституті географії НАН України дисертацію «Структура закарстованих ландшафтів (на прикладі окремих регіонів лісостепу Східно-Європейської рівнини)»; П. Чернеги – к. геогр. н., доц., який у 1995 р. захистив кандидатську дисертацію «Структура передгірних ландшафтів Буковинського Передкарпаття, проблеми їх оптимізації»; С. Кирилюка – к. геогр. н., асист., який у 2007 р. захистив кандидатську дисертацію «Ландшафтно-екологічний аналіз та оцінка території для цілей садівництва (на прикладі Хотинської височини)», Г. Ходан – к.геогр.н., асист., яка у 2011 р. захистила кандидатську дисертацію «Еколого-геохімічна оцінка дорожніх геосистем Чернівецької області», Д. Холявчук – к.геогр.н., асист., яка у 2011р. захистила кандидатську дисертацію «Рекреаційний потенціал долини Середнього Дністра», І. Добинди – к.геогр. н., асист., яка у 2016р. захистила кандидатську дисертацію «Історико-культурні рекреаційні ресурси поселень Волинської області: суспільно-географічна оцінка». При кафедрі діє аспірантура, аспірантами якої є Я. Поп'юк і А. Дячук, а здобувачами Ю. Калуш і І. Цапок.

У межах геоекологічного напряму під керівництвом проф. В. Гуцуляка сформувалася нова наукова мікрошкола – ландшафтно-геохімічної екології (доц. В. Присакар, к.геогр.н. К. Наконечний, к.геогр.н. С. Кирилюк, доц. А. Ніколаєв, к.геогр.н. Г. Ходан, к.геогр.н. М. Танасюк). Наукові праці цього періоду стали значним внеском у розвиток теоретичних і методичних основ геоекології, геохімії, прикладного ландшафтознавства. На основі розробленої еколого-геохімічної концепції оцінки якісного стану середовища запропоновані методичні прийоми визначення техногенного геохімічного навантаження та інтегральної оцінки екологічної ситуації ландшафту.

Відповідно до наукової тематики кафедри розпочаті дослідження місцевих кліматів (Карпатського регіону) на ландшафтній основі, складено ландшафтно-кліматичні карти і характеристики до них. Виконано районування території Українських Карпат за мезокліматичними ознаками (ас. Д. Холявчук).

Значний інтерес мають дослідження карстових геосистем Чернівецької області та інших районів України (проф. В. Андрейчук, проф. Б. Рідуш, доц. М. Проскурняк) та геохімії поселенських ландшафтів регіону (доц. В. Присакар).

Продовжує розвиватися палеогеографічний напрям досліджень, що започаткував проф. М.Куниця. Спільно з румунськими й австрійськими науковцями проводяться дослідження плейстоцен-голоценових відкладів печер України (проф. Б. Рідуш). Продовжуються роботи з вивчення ландшафтно-антропогенної структури Карпатсько-Подільського регіону (розпочаті доц. Л. Воропай), а також дослідження ландшафтів м. Чернівці та його околиць (започатковані проф. В. Гуцуляком).

Ландшафтознавчий напрям охоплює наступні проблеми: морфологію, функціонування, еколого-геохімічні властивості ландшафту; картографування; ландшафтні основи землекористування, містобудування, рекреацію і туризм; моніторинг природного середовища; розв’язання проблем медичної екології.

Перспективність ландшафтного напряму підтверджується розвитком, насамперед, ландшафтно-еколого-геохімічними досліджень, що спрямовані на пізнання стану природного середовища для його раціонального використання й охорони, для розв’язання актуальних екологічних проблем.

Ретроспективно-географічний напрям (проф. В. Круль) передбачає дослідження у сфері ретроспективної географії, зокрема вивчення особливостей заселення Західної України, з’ясування характерних рис формування її поселенської мережі від найдавніших часів і до сьогодення. Вишукування проводяться як за адміністративними, так і за історико-географічними та природними територіальними одиницями.

Для поліпшення навчального процесу викладачі кафедри опублікували чимало монографій, підручників, навчальних посібників та ін., з-поміж яких наступні:

1. Гуцуляк В.М. Ландшафтна екологія: Геохімічний аспект: Навч. посібник. – 2-ге вид., доп. – Чернівці: ТОВ “Видавництво «Наші книги», 2008; 2. Гуцуляк В.М. Геохімія ландшафту: Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2004. – 83 с.; 3. Гуцуляк В.М. Ландшафтна екологія: Геохімічний аспект: Навч. посібник. – Чернівці:

Рута, 2002. – 272 с.; 4. Гуцуляк В.М. Ландшафтознавство: Теорія і практика: Навч. посіб. – Чернівці: Книги-XXI, 2008; 5. Гуцуляк В.М. Медична географія. Екологічний аспект: Навч. посібник. – Чернівці: Рута, 2008. – 132 с.; 6. Гуцуляк В.М., Наконечний К.П. Медико-екологічна оцінка ландшафтів Чернівецької області. – Чернівці: Чернівецький нац.. ун-т, 2010. – 184 с.; 7. Дутчак М.В. Ландшафтні комплекси Середнього Придністер'я та їх зміни під впливом гідротехнічної системи. – Чернівці: Родовід, 2013. – 160 с.; 8. Жук М.В., Круль В.П. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: Підручник – К.: Кондор, 2006. – 296 с.; 9. Круль В.П. Ретроспективна географія з основами етнографії:навч. посібник. – Чернівці: Родовід, 2014. – 296 с.; 10. Круль В. Краєзнавство: навчально-методичний посібник. – Чернівці, Рута, 2007; 11. Круль В.П. Територіальні системи розселення і виробництва Західно-українського регіону: Навчально-методичний посібник. – Чернівці: Рута, 2007; 12. Круль В.П. Історична географія Західної України: навч. Посібник. – Вид.-2-ге, доповн. – Чернівці: ЧНУ, 2008. – 188 с.; 13. Круль В. Ретроспективна географія поселень Західної України: Монографія. – Чернівці: Рута, 2004. – 382 с.; 14. Куница Н.А. Природа Украины в плейстоцене. – Черновцы: Рута, 2007. –240 с.; 15. Ландшафти міста Чернівці / за ред. проф. Гуцуляка В.М. – Чернівці: Рута, 2006. – 144 с.; 16. Проскурняк М.М., Андрейчук В.М. Структура закарстованих ландшафтів: Теорія. Методика. Регіональні особливості. – Чернівці: Рута, 1998. – 120 с.; 17. Проскурняк М.М., Андрейчук В.М. Ландшафтогенез і природокористування на закарстованих територіях. – Чернівці: Рута, 199. – 87 с.; 18. Рідуш Б.Т., Купріч П.П. Печери Чернівецької області: Кадастр. (До XII з'їзду Української спелеологічної асоціації). – Чернівці: Прут, 2003. – 68 с.; 19. Рідуш Б. Хребетні у складі викопних троглофаун // Фауна печер України / За ред. І. Загороднюка. – К., 2004. – С. 102-116; 20. Рідуш Б. Підземні палеоландшафти // Фізична географія та геоморфологія. – К.: ВГЛ Обрії, 2005. – Вип. 48. – С. 77-82; 21. Рідуш Б.Т. Гіпогенний карстогенез у пісковикових формаціях Українських Карпат // Український географічний журнал. – 2010. – №1. – С. 18-22; 22. Ridush B. Emine-Bair-Khosar Cave in the Crimea, a huge bone accumulation of Late Pleistocene fauna / Bogdan Ridush, Krzysztof Stefaniak, Paweł Socha, Yuriy Proskurnyak, Adrian Marciszak, Matyas Vremir, Adam Nadachowski // Quaternary International. – 2013. – Vol. 284. – Pp.151-160; 23. Рідуш Б., Поп'юк Я. Аномальні потужності руслового алювію в терасових відкладах Середнього Подністров'я // Науковий вісник Чернівецького ун-ту: зб. наук. праць. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. – Вип. 762-763: Географія. – С. 49-57; 24. Nadachowski A., Marciszak A., Ridush B., Stefaniak K., Wilczyński J., Wojtal P., 2015. Eksploatacja zasobów fauny przez paleolityczne społeczności łowiecko-zbierackie na przykładzie strefy pery- i metakarpackiej (Фауна хребетних із деяких стоянок пери- і метакарпатської зони у пізньому плейстоцені). In: M. Łanczont, T. Madeyska (red.), Paleolityczna ekumena strefy pery- i metakarpackiej (Палеолітична екумена пери- і метакарпатської зони), Wyd. UMCS, Lublin 2015. – S. 839-909; 25. Чернега П.І. Мінерали та гірські породи: навчальний посібник. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 64 с.; 26. Vasile N. Gutuleac. Ecologia landschaftului:Manual. – Cernauti: Ruta-Alexandra cel Bun, 2003. – 240 p.

Колектив кафедри брав активну участь в організації та проведенні XII з'їзду Географічного товариства України (квітень 2016 р.), а також виступив організатором Міжнародної науково-практичної конференції «Ландшафти

та геоекологічні проблеми Прут-Дністровського регіону» (Чернівці, грудень 2005), польського-українського наукового семінару «Ландшафти річкових долин» (Чернівці, травень 2007), Міжнародних наукових конференцій «Українська історична географія та історія географії в Україні» (Чернівці, жовтень 2009), «Еволюція та антропогенізація ландшафтів передгірських і гірських територій (2012), «Від географії до географічного українознавства: еволюція освітньо-наукових ідей та пошуків (до 140-річчя започаткування географії у Чернівецькому національному ун-ті ім. Ю.Федьковича).

Упродовж років існування кафедри її викладачами та випускниками захищено 21 докторська дисертації (Г. Амурський, В. Андрейчук, М. Барщевський, М. Волощук, К. Геренчук, П. Гожик, В. Гуцуляк, Г. Денисик, К. Кілінська, М. Куниця, В. Круль, В. Лебедєв, А. Левандюк, В. Лут, І. Мельничук, С. Приходський, Б. Рідуш, Г. Рудько – 3 докторські роботи, Т. Соловей) та 53 кандидатських дисертацій.

За останнє десятиліття випускники кафедри поповнили штати інших кафедр факультету, де успішно працюють: д.геогр.н., проф. К. Кілінська, д.геогр.н., проф. Т. Соловей, к.геогр.н., доц. Н. Аніпко, к.геогр.н., доц. Ж. Бучко, к.геогр.н., доц. В. Вацеба, к.геогр.н., доц. Л. Савранчук, к.геогр.н., доц. Я. Скрипник, к.геогр.н., доц. В. Присакар.

Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту

Завідувач к.геогр.н., доц.
Вацеба Володимир Ярославович

Забезпечує підготовку студентів за освітніми напрямами та спеціальностями «Географія», «Економічна та соціальна географія», «Менеджмент», «Менеджмент організацій» («Менеджмент природоохоронної діяльності», «Науки про Землю», «Середня освіта»). Навчальну, наукову і методичну роботу на кафедрі проводять: професор В.П. Руденко; доценти: В.Й. Бурка, В.Я. Вацеба, В.С. Грицку, О.М. Данілова, І.В.Кібич, д.геогр.н., доц. Т.В. Соловей, О.С. Чубрей, М.В. Цепенда, К.П. Наконечний, М.О. Ячнюк; асистенти: к.геогр.н. Т.В. Ємчук, к.е.н. В.Н. Підгірна, Г.І. Єремія, к.геогр.н. М.Ю. Паламарюк, к.геогр.н. М.М. Цепенда, м.н.с. Є.О. Рибчук, зав. лаб. – О.Б. Шелест, фахівець – Н.Д. Бучко. Аспірантами кафедри є Джаман Я.В. та Пирогівська А.М. Докторант кафедри – доц. Бучко Ж.І.

Кафедра забезпечує викладання таких основних курсів, як: Міжнародна економіка, Організація природоохоронної діяльності, Природно-ресурсний контроль і моніторинг, Концепції сучасного природокористування, Менеджмент природоохоронної діяльності, Системний аналіз природоохоронної діяльності, Регіональна економічна і соціальна географія, Географія світового господарства, Економіка природокористування, Менеджмент туристичного бізнесу, Соціальна екологія та ін.

Основні напрями наукових досліджень кафедри такі: еколого-економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу України; розробка географічних основ раціонального природокористування; географія водного, сільського, лісового господарства, будівельної індустрії, туризму; історія розвитку географії в Україні.

Основні публікації:

Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України: у 3-х част.: підручник / В.П.Руденко. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 552 с.;

Руденко В.П. Географическое разнообразие природно-ресурсного потенциала регионов Украины / Руденко В.П. – Красноярск: КГТЭИ, 2007. – 168 с.;

Проблеми географії та менеджменту туризму / В.Г.Явкін, В.П.Руденко, О.Д.Король та ін.: Монографія. – Чернівці: Рута, 2006. – 265 с.;

Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України: Тестові завдання / Руденко В.П. – Чернівці: Рута, 2007. – 36 с.;

Руденко В.П. Український природно-ресурсний потенціал: Серія оцінкових картосхем: Ч. 3 / Руденко В.П. – Чернівці: Рута, 2005. – 248 с.;

Руденко В.П. Географічний факультет / В.П. Руденко // Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Чернівецька область / ред. рада вид.: В.П. Кремень (гол.) [та ін.]; редкол. тому: С.В. Мельничук (гол) [та ін.]: Монографія. – К.: Знання України, 2011. – С. 111-123.;

Наконечний К.П. Ресурсний менеджмент. Тестові завдання / К.П. Наконечний. – Чернівці: ЧНУ «Рута», 2012 р. – 56 с.;

Руденко В.П. Менеджмент природоохоронної діяльності: у 3-х част.: підручник / В.П. Руденко, М.Т. Гостюк, І.В. Кібич, С.В. Руденко, В.Я. Вацеба, В.С. Грицку, О.М. Данілова, К.П. Наконечний, М.В. Цепенда, М.О. Ячнюк, М.М. Цепенда, Т.В. Ємчук, О.С. Чубрей. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2014. – 440 с. ISBN 978-966-423-309-2. (Гриф МОН України, лист №1 / 11 – 7192 від 14.05.2014);

Руденко В.П. Оцінка природно-ресурсного потенціалу України як основа менеджменту природоохоронної діяльності: Монографія / В.П. Руденко, С.В. Руденко. – Чернівці.: Чернівецький національний університет, 2014. – 248 с.;

Руденко В. 140 років географічної освіти і науки у чернівецькому університеті: перші кроки / В. Руденко, А. Пирогівська, І.Сандуляк // Науковий вісник Чернівець-

кого університету: збірник наукових праць. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. – Вип. 775-776: Географія. – С. 7-10;

Цепенда М.В. Водоресурсний менеджмент: навч. посібник / М.В.Цепенда, М.М.Цепенда. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. – 240 с.;

Грицку В. Суспільно-географічна оцінка та аналіз чинників природного та екологічного напряму, що викликають структурні зрушення в регіональних АПК / В. Грицку, Ю.Грицку-Андрієш /– Українська географія: сучасні виклики. Зб.наук. праць у 3-х т. – К.: Прінт-Сервіс, 2016. Т.11. – С. 69 -70;

Ячнюк М.О., Вацеба В.Я., Франків О. Б. Проблеми менеджменту екотуристичної діяльності в Чернівецькій області // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. – Вип. 775-776: Географія. – С. 263-268.

Кафедра географії України та регіоналістики

Завідувач д. геогр. н., професор
Джаман Василь Олексійович

Заснована в 1990 р. під назвою географії України і картографії. У 2005-2009 рр. кафедра мала назву географії України, картографії та геоінформатики. У 2009 р. на базі кафедри географії України, картографії та геоінформатики створена ще одна кафедра – геодезії, картографії та управління територіями.

Першим завідувачем кафедри у 1990-2004 роках був проф. Я.І. Жупанський, з 2004 р. – є проф. В.О. Джаман.

Навчальну, наукову і методичну роботу на кафедрі проводять: д. геогр. н., проф. В.О. Джаман; д.геогр.н., доц. М.Д. Заячук; кандидати географічних наук, доценти: І.І. Костащук (докторант), С.А. Греков, Н.В. Заблотовська; к.геогр.н., асист. Г.В. Григор'єва; асистенти: О.О.Печенюк, Ю.О. Білоус; завідувач лабораторією Г.І. Чашкова; ст.лаборант Л.М.Одинська; здобувачі: П.В.Мручковський, І.В.Ковбас, М.-Т. М. Атаманюк.

Завідувачем кафедри в теперішній час є Джаман Василь Олексійович (займає цю посаду з 2004 року). Народився 2 січня 1960 р. в с. Бучачки Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. Закінчив географічний факультет Чернівецького державного університету в 1982 році за спеціальністю «Географія», Економіко-географ – населенщик. Доктор географічних наук (з 2004 р.), професор по кафедрі географії України і картографії (з 2006 р.). Докторська дисертація «Регіональні системи розселення: демогеографічний аналіз (на прикладі Західного регіону України)» захищена в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка у 2004 р. Підготував 7 кандидатів географічних наук. Основні наукові проблеми, що розробляє учений, – демогеографія, етногеографія, міграційні процеси, територіальні системи розселення. Досліджує територіальні особливості демографічних процесів і демографічної ситуації в Україні, географію етнічної структури і міграцій населення, формування і територіальну організацію систем розселення. Автор понад 200 наукових праць. У 1996 р. відзначений як Відмінник освіти України, у 2004 р. нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти та науки України, у 2005 р. – Подякою Міністерства освіти та науки України, у 2011 р. – Почесною грамотою Вищої атестаційної комісії України.

Жупанський Ярослав Іванович (1934–2009) народився 27 червня 1934р. в с. Перерів Коломийського р-ну Івано-Франківської обл. Українець. Економіко-географ – соціоекономкартограф. Доктор географічних наук (з 1981 р.), професор по кафедрі економічної географії (з 1983 р.), академік АН вищої школи України (з 1994 р.), Української екологічної АН (з 1995 р.), дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка (з 2002 р.), Заслужений працівник освіти України (з 2004 р.). Його докторська дисертація «Дослідження виробничо-територіальних комплексів картографічним методом (проблеми, методика, застосування)» захищена в секторі географії АН України в 1980 р. Підготував 2 докторів географічних наук, 17 кандидатів наук. Основні наукові проблеми, що розробляв вчений – географія виробничо-територіальних комплексів, використання трудових ресурсів, соціально-економічна картографія, історія географічної науки, методика викладання географії в середній та вищій школі. Досліджував проблеми становлення і розвитку географічної думки в Україні з найдавніших часів до сьогодення. Автор понад 300 наукових праць. Я.І. Жупанський – відмінник освіти України, почесний професор Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, ювілейна медаль «За доблесну працю», медаль «Ветеран праці», медаль ім. А.С. Макаренка «За заслуги в галузі освіти і педагогічної науки», Почесна грамота Президії Верховної Ради України, премія імені Омеляна Поповича, нагорода АН вищої школи України ім. Ярослава Мудрого.

Заячук Мирослав Дмитрович – отримав Почесну грамоту Міністерства освіти і науки України (2001 р.), відмінник освіти України (2008), стипендіат Кабінету Міністрів України, нагороджений премією імені Омеляна Поповича (2016 р.).

Костащук Іван Іванович – нагороджений премією імені Омеляна Поповича (2009 р.), у 2015 р. – Подякою Міністерства освіти та науки України.

Науковий напрямок кафедри: Географо-краєзнавчі дослідження Карпато-Подільського регіону України, що включає такі теми:

- географічні особливості краєзнавчого картографування України, номер держ. реєстрації 0193 U 027489,
- краєзнавче дослідження географії Карпато-Подільського регіону України, номер держ. реєстрації 0199 U 001880,
- географо-краєзнавчі дослідження України, номер. держ. реєстрації 0102 U 006610,
- структурні зміни господарського комплексу Карпато-Подільського регіону України в сучасних умовах, номер держ. реєстрації 0106 U 003613.
- етнорелігійна організація населення України, номер держ. реєстрації GP/F26/0171 (грант Президента України для молодих учених);
- географічні аспекти дослідження способу життя населення Карпатських областей України (№ 0111U000180);

- географічна характеристика людського розвитку західного регіону України (№0116U004086);

- потенціал сталого розвитку фермерських господарств України (№0115U003226) (спільно із кафедрою економічної географії та екологічного менеджменту).

Основні напрями наукових досліджень працівників кафедри: історія географічної науки в Україні; методика соціально-економічної картографії (Я.І. Жупанський), територіальні системи розселення, демогеографічні процеси, етногеографія України (В.О. Джаман, Н.В. Заблотовська, П.В. Мручковський), особливості структури АПК в умовах переходу до ринкової економіки, вивчення складових агроекологічного потенціалу території (М.Д. Заячук, С.А. Греков), географія релігійної сфери (І.І. Костащук), ГІС-технології, картографія (Н.В.Заблотовська), картографо-геодезичне забезпечення земельно-кадастрових робіт і заходів екологічної безпеки (О.О. Печенюк, М.-Т.М. Атаманюк), ретроспективна географія Західної України, географічне краєзнавство (Г.В. Григор'єва), територіальна організація освітньо-виховного комплексу (О.Г. Заячук, Ю.О. Білоус), соціально-економічний розвиток сільських поселень (І.В. Ковбас), вдосконалення функціонально-територіальної структури міста (В.О. Джаман, П.В. Колядинський).

На кафедрі функціонує аспірантура й докторантура за напрямом «Економічна та соціальна географія», шифр 11.00.02.

Працівниками, аспірантами і здобувачами кафедри захищено:

- 5 докторських дисертацій: В.О. Джаман (2004 р.), В.П. Круль (2006 р.), К.Й. Кілінська (2008р.), П.О. Сухий (2009 р.); М.Д. Заячук (2016р.)

- 30 кандидатських дисертацій: К.Й. Кілінська, В.Г. Явкін, В.П. Круль, П.О. Сухий, М.Д. Заячук, Ж.І. Бучко, Я.П. Скрипник, М.В. Цепенда, С.М. Білокриницький, Г.Я. Круль, І.І. Костащук, С.А. Греков, С.В. Дутчак, Г.В. Григор'єва, В.О. Печенюк, Н.В. Заблотовська, І.С. Березка, С.В. Руденко, К.В. Дарчук, М.В. Жук, В.Й. Лажнік, М.В. Потокій, О.Ф. Романець, В.І. Костащук, І.С. Вах, О.Г. Заячук, Р.М. Гищук, П.В. Колядинський, Я.Д. Атаманюк, Д.Г Думітраш.

- Опубліковано монографії: Регіональні системи розселення: демогеографічні аспекти (В.О. Джаман), Ретроспективна географія поселень Західної України (В.П. Круль), Агропродовольчий комплекс Західноукраїнського регіону (П.О. Сухий), Національна структура населення етноконтактних зон (В.О. Джаман, І.І. Костащук), Етнічна мапа буковинського прикордоння на зламі тисячоліть (В.О. Джаман, Н.В. Заблотовська, І.І. Костащук та ін.), Геопросторова організація фермерського укладу України (М.Д. Заячук), Big towns: Territorial-Functional Organization and Strategy of Development (the Case of Chernivtsi) (В.О. Джаман, П.В. Колядинський), Функции городов и их влияние на пространство (В.О.Джаман у співавторстві), Современное общество и его пространственное осмысление: география человеческого развития (Case studies) (І.І.Костащук у співавторстві).

Широкий спектр наукових інтересів дає можливість ґрунтовної підготовки студентів. Кафедрою підготовлено та видано підручники та посібники «Історія географії в Україні» (Я.І. Жупанський), «Соціально-економічна картографія» (Я.І. Жупанський, П.О. Сухий), «Демогеографія» (В.О. Джаман, В.П. Круль, Г.Я. Чернюх), «Економічна та соціальна географія світу» (М.Д. Заячук, О.С. Чубрей); «Географія (для підготовки до ЗНО, у 3-х томах)» (І.І.Костащук у співавторстві); «Географія на 200 балів. Тренінг-програма на 3000 тестів /Зовнішнє незалежне оцінювання» (М.Д.Заячук у співавторстві), «Географія рідного краю. Хмельницька область» (Н.В.Кривицька у співавторстві); посібники матеріалів з «Фізичної географії України», «Економічної і соціальної географії України» (В.О. Джаман, Я.І. Жупанський, М.Д. Заячук та ін.).

Колектив кафедри був організатором і головним виконавцем посібника для вчителів «Географія Чернівецької області», «Навчально-краєзнавчого атласу Чернівецької області». Викладачі кафедри з учителями базових шкіл видали підручник для V класу «Географія рідного краю. Чернівецька область», що рекомендований науково-методичною радою Чернівецького обласного науково-методичного інституту післядипломної освіти. Підручник став популярним і дістав визнання як один з кращих в Україні.

Кафедра географії України та регіоналістики постійно співпрацює з кафедрами географії України інших вузів України (Києва, Львова, Тернополя та ін.), зі школами, з обласним науково-методичним інститутом післядипломної освіти.

Кафедра гідрометеорології та водних ресурсів

Завідувач д. геогр. н., професор
Ющенко Юрій Сергійович

Кафедра була створена у червні 2001 року. Поштовхом для цього слугувало відкриття нової спеціальності – «Водопостачання та водовідведення». Водночас, в рамках спеціальності «Екологія та охорона навколишнього середовища» на географічному факультеті існувала спеціалізація «Гідроекологія», яку також закріпили за новою кафедрою.

У 40-80-х роках XX століття на географічному факультеті функціонувала кафедра гідрології та кліматології. На ній працювали та її очолювали відомі гідрологи і кліматологи та кліматологи: Б.Б. Богословський, Р.А. Нєжиховський, М.С. Андріанов, О.І. Токмаков, В.С. Антонов, М.І. Кирилюк. Багато випускників кафедри стали докторами наук, відомими спеціалістами. Пізніше на факультеті збереглися наукові кадри у галузях гідрології та кліматології, продовжувалися відповідні дослідження, формувалась плеяда молодих вчених.

У теперішній час на кафедрі здійснюється підготовка фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за спеціальністю «Науки про Землю (гідрометеорологія)». Ліцензійний обсяг передбачає підготовку як за державним замовленням, так і на договірних засадах.

З 2014 року здійснюється набір за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за спеціальністю «Будівництво та цивільна інженерія (раціональне використання водних ресурсів)» – гідротехнік-дослідник, інженер-гідротехнік, викладач; а також з 2015 року – «Науки про Землю (гідрологія)» – гідролог, викладач.

За останні роки всі групи спеціальностей сформовані переважно за рахунок місць державного замовлення.

У 2001 році завідувачем кафедри було призначено доктора географічних наук, професора Мирослава Івановича Кирилюка. Від 2003 року кафедру очолює доктор географічних наук, професор Юрій Сергійович Ющенко. Поступово колектив кафедри було значно оновлено на основі найкращих випус-

кників-магістрів. При кафедрі також ефективно працює постійно діюча аспірантура та докторантура за спеціальністю 11.00.07 – «Гідрологія суші, водні ресурси, гідрохімія». Під керівництвом професорів Кирилюка М.І. та Ющенка Ю.С., доцента Явкіна В.Г. вже захищені кандидатські дисертації Сіваком В.К., Кирилюком А.О., Николаєвим А.М., Івануником В.О., Паланичко О.В., Красовською О.Ю., Костенюк Л.В., Пасічником М.Д., Кирилюк О.В., Караван Ю.В., Настюком М.Г.

Наукові дослідження кафедри охоплюють питання раціонального використання водних ресурсів, вивчення басейнових систем Карпато-Подільського регіону, природно антропогенних систем пов'язаних з водними ресурсами, проблем функціонування русел та заплав, змін гідрохімічного режиму річок, формування якості вод, оптимізації систем водопостачання та водовідведення тощо.

На кафедрі працюють 1 доктор наук, професор; 4 кандидата наук, доцента; 4 кандидата наук, асистента і 2 асистента. Вони забезпечують вивчення студентами нормативних та вибіркових навчальних дисциплін. Також ними забезпечується навчальний процес за іншими спеціальностями на факультетах та в інститутах університету.

Студенти кафедри проходять навчальні та виробничі практики на базі університету, факультету, а також на базі відповідних організацій та установ міста Чернівці, Чернівецької області, районів. Зокрема це Управління екології та природних ресурсів Чернівецької облдержадміністрації, Чернівецький обласний центр з гідрометеорології, Дністровсько-Прутське басейнове управління водних ресурсів, ДКП «Чернівціводоканал», управління житлово-комунального господарства та інші. Навчальні практики відбуваються на річках Карпато-Подільського регіону України, на Дністровському водосховищі. Також організуються практики в рамках міжнародної співпраці.

Здобувачі вищої освіти за вказаними спеціальностями, випускники кафедри можуть працювати у підрозділах, пов'язаних з використанням засобів і методів моніторингу та прогнозу стану навколишнього природного середовища та ефективного використання природних ресурсів – в режимних, оперативних, пошукових, науково-дослідних організаціях, комплексних та спеціальних експедиціях Державної гідрометеорологічної служби України; у підрозділах Міністерства екології і природних ресурсів України; Державного агентства з водних ресурсів України, в інших міністерствах та відомствах, пов'язаних з сільським та рибним господарством, авіаційним, морським, річковим та залізничним транспортом, геологічними пошуками, виробленням та транспортуванням енергії, а також у навчальних закладах.

Кафедра географії та менеджменту туризму

Завідувач к.геогр.н., доцент
Король Олександр Дмитрович

Кафедру географії та менеджменту туризму створено 10.02.2003 р., хоча основи для цього були закладені ще в 1969 році. Тоді вихід у світ двох публікацій професора Крачила М.П. (1936–2002 рр.) про курортно-туристське господарство Чернівецької області та Придністров'я започаткував туристичний науковий напрям на географічному факультеті. З часом, розроблені ним туристичні дисципліни почали викладатись студентам–географам, чим була розпочата освітня діяльність в галузі туризму.

Сьогодні кафедра здійснює підготовку бакалаврів, спеціалістів і магістрів за спеціальністю «Туризм» (спеціалізація «Міжнародний туризм»).

Випускники за цією спеціальністю згідно з Державним класифікатором професій можуть працювати на посадах директора оздоровчого, спортивного, туристичного комплексу; керівника туристичного підприємства та готельного господарства; завідувача бюро подорожей та екскурсій; начальника тури¬стичної бази і туристичного табору; директора (керівника) малого підприємства в галузі туризму; організатора подорожей та екскурсій; керівника туристичної групи; головного метролога туристичних послуг; консультанта з туризму в апараті органів державної влади; інспектора з туризму та з ліцензування туристської діяльності; головного фахівця з туризму; інспектора-методиста з туризму тощо.

Програма навчання на спеціальності «Туризм» передбачає здобуття базових економічних знань, а також поглиблене вивчення туристичних дисциплін та іноземних мов. Зокрема, впродовж навчання студенти вивчатимуть близько 50 дисциплін, які можна об'єднати в три блоки. До першого блоку належать нормативні гуманітарні навчальні дисципліни, вивчення яких спрямоване на розширення світогляду людини та розвиток особистості. Особлива увага приділяється вивченню двох іноземних мов. Ці дисципліни читають фахівці з відповідних факультетів університету.

Другий блок – це фундаментальні економічні дисципліни, до яких належать: економічна теорія, бухгалтерський облік, економіка та фінанси підприємств тощо. До викладання цих предметів залучаються професори та доценти з економічного факультету Чернівецького національного університету.

Третій блок складають професійно орієнтовані дисципліни, які спрямовані на професійну підготовку студентів. Зокрема: туристичний менеджмент, туристичний маркетинг, технологія готельної та ресторанної справи, міжнародний туризм та ін. Читають їх викладачі кафедри географії та менеджменту туризму, які мають за плечима ґрунтовну теоретичну підготовку та багаторічний досвід, а також є справжніми ентузіастами своєї справи.

Про фаховий рівень викладачів кафедри свідчать написані ними навчальні посібники: «Основи туристського маркетингу», «Менеджмент туризму» та «Організація екскурсійних послуг у туризмі» (О.Д Король), «Основи готельної справи» (Г.Я. Круль), «Атрактивність рекреаційно-туристичних територій» (В.О.Іванунік, В.Г. Явкін) та ін.

Окрім забезпечення навчального процесу, кафедра активно займається науковими пошуками. Впродовж 2006-2009 рр. вона була співвиконавцем спільних українсько-словацьких науково-дослідних проектів «Оцінка ресурсного та естетичного потенціалів розвитку екологічного туризму в Карпатському регіоні» і «Оцінка та картографічне моделювання природно-рекреаційного потенціалу регіонів України та Словаччини» (Керівник проекту – проф. В.П. Руденко, виконавці від кафедри – доценти О.Д. Король, Ж.І. Бучко). Словацька сторона була представлена науковцями природничого факультету університету ім. П.Шафаріка, м. Кошіце.

У 2007–2009 рр. кафедра співпрацювала з історико-географічним факультетом університету Штефан чел Маре (м. Сучава) у таких транскордонних проектах: «INFOBUKOVINA – Tourist Campaign for the Cross-Border Region

Romania-Ukraine» («Інфо-Буковина – розвиток туристської промисловості в транскордонному контексті»); «ROUA of Bucovina (culturel Roots, People and places, Unify by tradition, natural tourist's Attractions)» («Роса Буковини: культурні витоки, люди і місця, єдність традицій, природні туристські атракції»).

Кафедра також брала участь у проекті «Інноваційні моделі розвитку туристичної інфраструктури світового духовного центру старообрядництва Біла Криниця» (В.Г. Явкін, Ж.І. Бучко, Л.П. Шупарська), зокрема була співорганізатором міжнародної наукової конференції, присвяченої 100-річчю спорудження Білокриницького собору.

Впродовж 2012–2015 рр. кафедра спільно з Сучавським університетом Штефана чел Маре була одним із головних виконавців румунсько-українського проекту «Історична та етнографічна спадщина – частина сталого розвитку туризму на Буковині», який фінансувався Європейським Союзом через програму сусідства Румунія-Україна 2007-2013. Бюджет проекту складав 1 500 000 євро. Учасниками проекту від кафедри були доценти О.Д. Король, Ж.І. Бучко. Завдання проекту полягало в сприянні транскордонній інтеграції між прикордонними регіонами Румунії та України шляхом розширення пропозицій туристичного сектору і підвищення кваліфікації персоналу.

Кафедра соціальної географії та рекреаційного природокористування

Завідувач д. геогр. н., професор
Кілінська Клавдія Йосифівна

Створена у 2006 році. Сьогодні на кафедрі працюють дев'ять викладачів, з яких доктор географічних наук, професор Кілінська Клавдія Йосифівна, кандидати географічних наук, доценти Аніпко Наталя Петрівна, Костащук Володимир Іванович, Скутар Тетяна Дмитрівна, Сівак Володимир Карлович, кандидат біологічних наук, доцент Андрусяк Наталя Степанівна, асистенти Каланча Степан Вікторович, Лопушняк Любомир Вікторович, Смик Оксана Степанівна. На кафедрі функціонує аспірантура за спеціальністю 11.00.11 – Конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

Викладачі кафедри проводять лекційні та практичні заняття для студентів спеціальностей «Туризм», «Менеджмент», «Географія», «Науки про Землю», «Середня освіта», «Економічна та соціальна географія», «Гідротехніка (водні ресурси)».

Кафедра соціальної географії та рекреаційного природокористування є базовою для спеціальностей «Туризм» (ОКР «бакалавр», «спеціаліст», «магістр») і «Географія» (ОКР «бакалавр», «спеціаліст», «магістр»). Для студентів, що навчаються на цих спеціальностях, викладачі кафедри викладають наступні навчальні курси:

• спеціальність «Туризм» – «Міжнародний туризм», «Країнознавство», «Туристичне країнознавство», «Організація рекреаційних послуг», «Міжнародний туристичний бізнес», «Туристсько-рекреаційний потенціал території», «Районування в туризмі», «Моделювання та прогнозування в туризмі», «Технологія туристичної діяльності», «Основи соціальної та конструктивної географії», «Основи наукових досліджень»,«Правове регулювання туристичної діяльності», «Діяльність туристської самодіяльної організації», «Організація транспортних послуг», «Економіка і ціноутворення в галузі туризму», «Замковий туризм», «Рекреаційно-туристичне природокористування», «Міжнародні інформаційні системи в туризмі», «Інформаційний менеджмент», «Корпоративне управління в туризмі», «Охорона праці» та інші;

• спеціальність «Географія» – «Основи соціальної географії», «Фізична географія України», «Екологічна експертиза і аудит» та ін.;

• спеціальність «Гідротехніка (водні ресурси)» – «Гідротехнічні споруди та експлуатація водогосподарських об'єктів», «Технології систем водовідведення промислових підприємств».

Кафедра соціальної географії та рекреаційного природокористування проводить туристичні практики для студентів, що навчаються на спеціальності «Туризм». Метою практики є поглиблення теоретичних і практичних знань з дисциплін, «Основи туризмознавства», «Основи екскурсознавства», «Організація оздоровчо-спортивного туризму», «Організація рекреаційних послуг»; ознайомлення з об'єктами туристично-рекреаційної галузі, функціонуванням туристичних закладів та об'єктів природно-заповідного та історико-культурного фонду.

Туристична практика проводиться на території областей Карпато-Подільського регіону України, Українського Полісся, Причорноморської низовини. Маршрути практик включають найцікавіші та найпопулярніші серед туристів об'єкти природних, історико-культурних і соціально-економічних видів рекреаційно-туристичних ресурсів.

Колектив кафедри соціальної географії та рекреаційного природокористування співпрацює з загальноосвітньою школою № 38 (м. Чернівці), Заставнівською гімназією, Верхньостанівецькою та Нижньостанівецькою загаль-

ноосвітніми школами, проводить факультативні заняття із рекреаційного краєзнавства, рекреації та туризму.

Кафедра соціальної географії та рекреаційного природокористування тісно співпрацює з інститутом географії Румунської академії (Institutul de geografie al Academiei romane), університетом Штефана Чел Маре (Румунія, Сучавський повіт), Комісією географії у Перемишлі та Географічним товариством Польщі, Поморською Академією м. Слупська (Польща). На кафедрі проходили стажування 3 викладачі та 10 магістрів Поморської Академії.

Спільно з німецьким товариством з міжнародної співпраці GIZ викладачі кафедри приймають участь у роботі Комісії з розробки інтегрованої концепції розвитку історичного середмістя Чернівців.

На кафедрі соціальної географії та рекреаційного природокористування формується науковий напрям дослідження – Еколого-прогнозна оцінка природно-господарської різноманітності Карпато-Подільського регіону (науковий керівник – д. геогр. н., професор К.Й. Кілінська). Цими питаннями займаються викладачі кафедри В.І. Костащук, Т.Д. Скутар, аспіранти кафедри О.С. Смик, С.М. Павлюк, Л.В. Лопушняк.

Викладачі кафедри здійснюють наукові дослідження з питань рекреації і туризму, соціальної та економічної географії, раціонального природокористування. Цим питанням присвячені монографії «Еколого-прогнозна оцінка природно-господарської різноманітності Карпато-Подільського регіону України» (К. Кілінська), «Теоретичні та прикладні аспекти рекреаційного природокористування в Україні» (колектив кафедри), «Географічні аспекти розвитку туризму на прикладі України та Польщі» (колектив кафедри), «Рекреаційно-туристична різноманітність Чернівецької області: сучасний стан, оцінка та перспективи» (К. Кілінська, Т. Скутар).

На кафедрі проводяться науково-практичні семінари і круглі столи для магістрів. Це:

– інтелектуальна гра «Що? Де? Коли?», яка присвячена проблематиці сучасної рекреаційної географії у Карпато-Подільському регіоні;

– круглий стіл «Проблеми та перспективи розвитку рекреаційного природокористування на території Чернівецької області», де студенти виступають з доповідями про результати своїх наукових досліджень;

– круглий стіл «Екологічні аспекти рекреаційно-туристичної діяльності», проводиться спільно з працівниками Департаменту екології та туризму Чернівецької обласної державної адміністрації, на якому обговорюються проблеми рекреаційного та туристичного природокористування.

Кафедра геодезії, картографії та управління територіями

Завідувач д. геогр. н., професор
Сухий Петро Олексійович

Кафедра геодезії, картографії та управління територіями утворена у складі географічного факультету з 1 вересня 2009 року. Навчальну і методичну роботу на кафедрі проводять: доктор географічних наук, проф. П.О. Сухий; кандидати географічних наук, доценти С.М. Білокриницький, Я.П. Скрипник, І.С. Березка, С.В. Дутчак; кандидати географічних наук, асистенти К.В. Дарчук, Я.В. Смірнов, А.А. Мельник; асистенти В.І. Сабадаш, Л.М. Крупела, М.П. Ранський; фахівець 2-ої категорії картографо-геодезичної лабораторії М.М. Лупол, завідувач картографо-геодезичною лабораторією Ф.М. Кострюков.

Науковий напрямок кафедри: «Картографо-геодезичне забезпечення земельно-кадастрових робіт». Співробітники кафедри беруть участь у виконанні наукової теми: «Геоінформаційне забезпечення досліджень природно-господарських систем Західної України». Мета дослідження полягає у вдосконаленні та розвитку теоретико-методичних засад геоінформаційного забезпечення пізнання просторово-часової і структурно-функціональної організованості геосистем Західного регіону України шляхом експериментального геоінформаційного аналізу і моделювання.

Основні напрями наукових досліджень працівників кафедри: системне моделювання землекористувань і комплексна організація території (Білокриницький С.М., Дарчук К.В., Дутчак С.В., Ранський М.П., Сухий П.О.); оптимізація топографо-геодезичного та картографічного забезпечення кадастрових та моніторингових робіт із застосуванням геоінформаційних технологій і ГІС території (Березка І.С., Білокриницький С.М., Гуцул Т.В., Кострюков Ф.М., Крупела Л.М., Ранський М.П., Сабадаш В.І., Скрипник Я.П., Смірнов Я.В.); оцінка містобудівної та споживчої якості земель населених пунктів, кадастрового, економіко-планувального, функціонального, історико-культурного, екологічного, ландшафтного та ін. тематичного зонування території терито-

рії (Білокриницький С.М., Гуцул Т.В., Дутчак С.В., Ранський М.П., Сабадаш В.І., Скрипник Я.П., Смірнов Я.В.); методологія і методика моніторингу земель та природних ресурсів; геодезичні, геоекологічні, ландшафтні та ін. види моніторингу земель та пов'язаних із ними природних ресурсів і техногенних процесів території (Березка І.С., Гуцул Т.В., Дутчак С.В., Скрипник Я.П., Смірнов Я.В., Сухий П.О.); тематичне картографування для геоекологічного моніторингу та паспортизації земель, забудованих територій, інженерних та природних об'єктів території (Березка І.С., Гуцул Т.В., Дарчук К.В., Дутчак С.В., Скрипник Я.П., Смірнов Я.В., Сухий П.О.); прогнозування та планування розвитку територій із врахування регіональних особливостей природних і суспільних потреб території (Березка І.С., Білокриницький С.М., Гуцул Т.В., Дарчук К.В., Ранський М.П., Сабадаш В.І., Скрипник Я.П., Сухий П.О.); картографічне і ГІС-технологічне забезпечення навчального й науково-дослідницького процесу в освітніх закладах (Березка І.С., Скрипник Я.П., Сухий П.О.).

За результатами наукових досліджень опубліковані наукові монографії, підручники, навчальні посібники, наукові статті, тези доповідей. Результати наукових досліджень працівників кафедри доповідались на міжнародних, державних і регіональних конференціях, з'їздах, конгресах, семінарах. За результатами наукових досліджень захищено докторську (П.О. Сухим, 2009) та кандидатські дисертації (Скрипником Я.П., 2002; Білокриницьким С.М., 2004; Березкою І.С., 2012; Дарчуком К.В., 2013; Смірновим Я.В., 2015), готується до захисту кандидатська дисертація Т.В. Гуцула. Кількість публікацій: 2 монографії, 40 підручників та навчальних посібників; 36 статей у фахових виданнях; 53 матеріали тез доповідей та ряд інших публікацій, зокрема картографічних творів. З-поміж них варто зазначити такі:

1. Сухий П. О. Агропродовольчий комплекс Західноукраїнського регіону (монографія), 2008 р.; 2. Дутчак С. В. Туристсько-рекреаційні ресурси ландшафтів (монографія), 2013 р.; 3. Білокриницький С.М. Геодезія (навчальний посібник), 2014 р.; 4. Сухий П.О., Гуцул Т.В. Інформаційні технології в менеджменті землеустрою (навчальний посібник), 2014 р.; 5. Сухий П.О., Білокриницький С.М., Атаманюк М.-Т.-М. Територіальне проектування та районне планування (навчальний посібник); 6. Сухий П.О., Смірнов Я.В., Сабадаш В.І. Практикум з електронних геодезичних приладів (навчально-методичний посібник), 2013 р.; 7. Сухий П.О., Сабадаш В.І., Смірнов Я.В. Електронні геодезичні прилади та GPS-технології (навчальний посібник), 2015 р.

Значне коло наукових інтересів викладачів дає можливість ґрунтовної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти по галузі знань 19 «Архітектура та будівництво» за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій».

Кафедра геодезії, картографії та управління територіями має налагоджені зв'язки із Національним університетом «Львівська політехніка»; Національним університетом водного господарства та природокористування; кафедрами геодезії та картографії та соціально-економічної географії Київського національного університету імені Тараса Шевченка; кафедрою геодезії та картографії Національного університету біоресурсів і природокористування України; регіональними філіями державних підприємств Держгеокадастру; із 161 топогеодезичним центром Збройних сил України та багатьма. іншими організаціями і установами. З 2009 року кафедра є колективним членом Західного геодезичного товариства Українського товариства геодезії і картографії.

Кафедра забезпечує викладання курсів: «Вступ до спеціальності»; «Геодезія»; «Топографічне креслення та комп'ютерна графіка»; «Інформаційні технології в геодезії та землеустрої»; «Міжнародні аграрні ринкові відносини»; «Фотограмметрія і дистанційне зондування»; «Електронні геодезичні прилади та GPS-технології»; «Картографія»; «Загальні закономірності розвитку геосистем»; «Основи геоматики»; «Інформаційні системи і ГІС-технології у геодезії»; «Науково-дослідна робота в геодезії та картографії»; «Математична обробка геодезичних вимірів»; «Інженерна геодезія»; «Вища геодезія»; «Супутникова геодезія»; «Геодезичні роботи в землевпорядкуванні»; «Геоінформаційне картографування»; «Територіальне проектування та районне планування»; «Високоточні інженерно-геодезичні вимірювання»; «Геодезична астрономія»; «Геодезична гравіметрія»; «Інженерна фотограмметрія»; «Методика викладання геодезії у вищій школі»; «Ліцензування та патентування діяльності»; «Проблеми прикладної геодезії у природокористуванні».

Видання здійснене за сприяння випусника географічного факультету ЧНУ ім. Ю.Федьковича 2001 року Василя Никифорука.

Текст підготували:

Перший та другий розділи – *В.П. Руденко.*
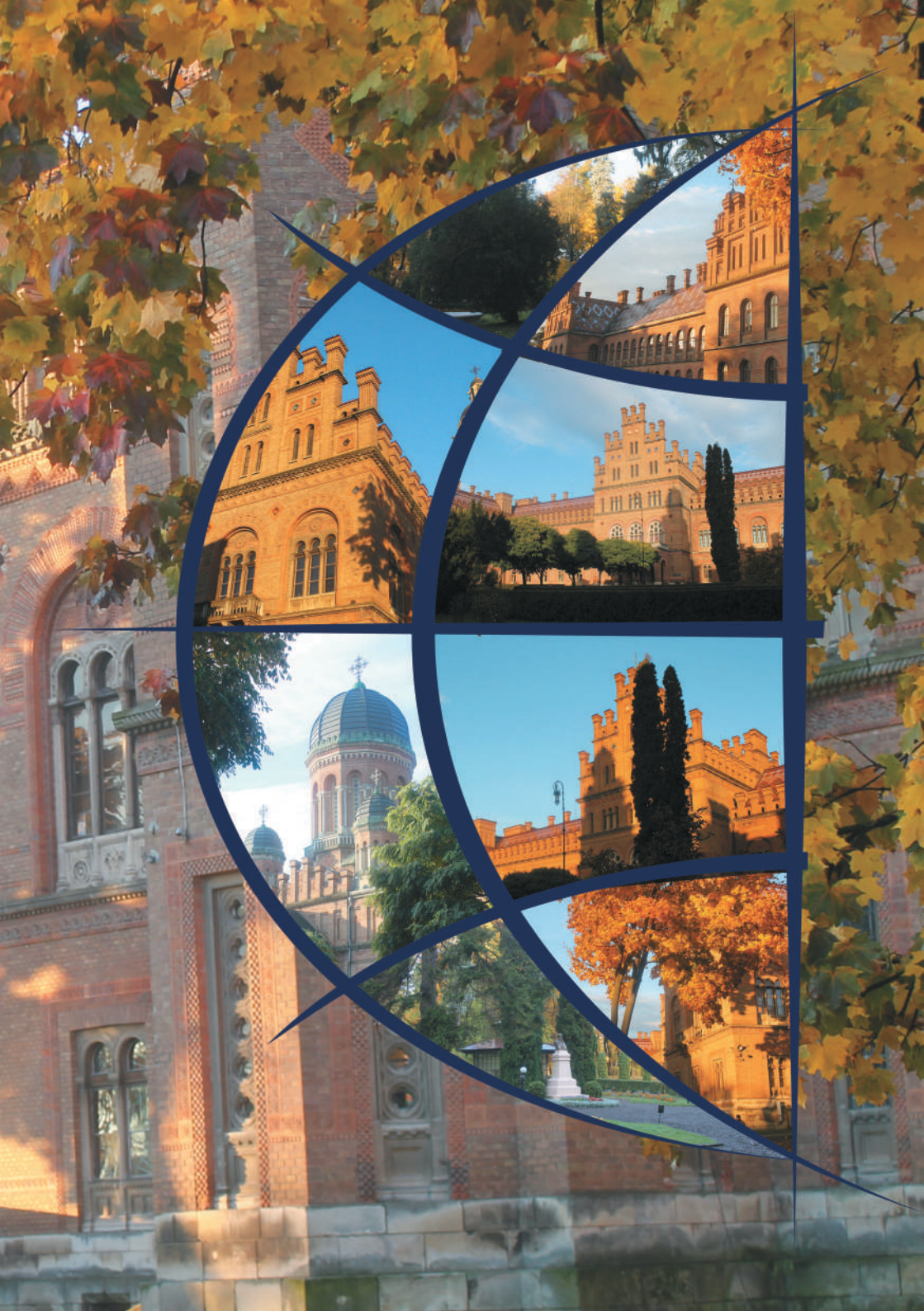
Третій розділ – *В.П. Круль, В.Я. Вацеба, В.О. Джаман, Ю.С. Ющенко, О.Д. Король, К.Й. Кілінська, П.О. Сухий.*